

Inatsisartut siulersuisuata Ruth Heilmannip Politikenip Illuutaani, Januarip 30-ani 2009 oqalugiaataa.

Asasakka arnat angutillu - najuuttut tamassi.

Hans Hedtoftip alianaqisumik umiuneranit ukiut 50-inngorneranni umiuneq pillugu atuakkiap pingaarutillip saqqummersinneqarneranut atatillugu Politikenip illuani maani oqalugiarnissannut periarfissinneqarninnut ilaqutaasut siullermik qutsavigerusuppakka.

Ukiut 50-it matuma siorna nalunaaquttap akunnerisa taamaalineranni umiarsuaq nutaaq Hans Hedtoft meeqqat, arnat angutillu 95-it ilaasoralugit Kap Farvelip kujatinnguani umiuvoq.

Umiuneq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu ilaqutariippassuarnut inuppasuarnullu inuunerup allanngorneranik kinguneqarpoq, taakkumi annaavaat angajoqqaat, anaanat, qatanngutit, emerit, paniit, ikinngutit, suleqatigilluakkat, politikerit nalunngisallu. Annaasaqarneq maqaasinerlu tamatuma kingorna ukiuni annertuumik aliasunermik nassataqartoq.

Uagutsinnut inuiaqatigiit kalaallit ineriartornerannik pingaartitsillutillu soqutiginnittuusunut Hans Hedtoftip umiuneratigut Kalaallit Nunaanni naalakkersuineramik sulialinnik annaasaqarneq annertoq eqqaanngitsoorneqarsinnaanngilaq. Matumani minnerunngitsumik politikerit marluk umiunermi ajunaaqataasut eqqarsaatigaakka. Siulleq tassaavoq Augo Lyngge, taamanikkut landsrådiusumi ukiorpassuarni ilaasortaq, aammalu folketingimi ilaasortaasoq. Taalliamigut, atuakkiamigut politikeritullu uagut kalaaliusutut inuiattut misigisimanitta inerikkiartorneranut nalissaqanngitsumik pingaaruteqarsimasoq. Aapparaa Carl Egede, Landsrådiip isummersuutaanik Kalaallit Nunaat pillugu

Ataatsimiititaliarsuarmut, Grønlandskommissionimut, G-60-itut ilisimaneqartumut Kalaallit Nunaannilu nutaaliaasumik ineriartortitsinissami takorluukkanik pilersaarutinillu suliarinnittuusumut landsrådi sinnerlugu saqqummiussiartorluni Danmarkimut ingerlaartoq.

Angutit taakku marluk sulinerminnik ingerlatsiinnarsimasuuppata inuiaqatigiit kalaallit qanoq ineriartorsimassagaluarnerisut eqqoriaruminaappoq.

Qularutissaanngitsorli tassaavoq: angutit taakku marluk malitassiuinermikkut isumaliutigisimasamikkullu uagutsinnut inuiaqatigiinni kalaallini pimoorussillutik suliaqartuusunut ullumikkut suli isumassarsiorffiusarmata.

Isumaliutigisimasaat tassaapput oqaaserisanik kulturimillu attassinerup peqatigisaanik periarfissanik nutaanik anguniagaqarnissaq. Ilisimasassanik nutaanik ujartuinermi siuaasat ilisimasaannik pingaartitsinissaq. Pinngortitaq pillugu ilisimasat inuullu pinngortitamik inuussuteqarsinnaassusiata ilisimalikkat nutaat teknologiillu nutaaliaasup periarfissiisutigisaannut ataqatigiissinnerat.

Ilisimasat tamakkorpiaat pissutigalugit Kalaallit Nunaata sineriaata avataani Atlantikorlu ikaarlugu ukiuunerani umiarsuarmik angalasalernissamik isumassarsiaq kalaallit amerlanerpaartaasa aammalu Kongelige Grønlandske Handelip umiarsuini naalakkat misilittagartuut assorsuaq nangaanartoqartissimavaat. Taamanili ukiuni taakkunanerpiaq Danmarkimi siunissamut assorsuaq isumalluortoqarsimavoq. Taamanimi sorsunnersuup kingorna pissakilliorneq Danmarkimi qaangeriartorneqalersimavoq teknologiillu nutaaliaasup nassatarisaanik inuiaqatigiinni danskini aningaasaqarneq siuariartorfiulersimalluni. Allaammi siunissaq ima isumalluarfigineqartigaaq ullut taakku ”atomip ulluinik” taaguuserneqarlutik.

Imaalluarsinnaavorlu teknologiimut nutaaliaasumut upperinnineq ima annertutigisimasoq allaat isumaqartoqarluni umiarsuup Hans Hedtoftit nutaaliaatigisup imarpik sikorsuaqartoq januarimi anorersuarteruttornerani angalaffigissallugu sapinngikkaa.

Hans Hedtoftip umiunera uagut inuusugut pinngortitamik ajugaaffiginnissinnaanginnitsinnik eqqaasitsisuuvoq. Kinguaariit ingerlaneranni ilisimasalikkatta atornerisigut pitsaanerpaarlu anguniarlugu teknologiip nutaaliaasup isumatusaartumik atorneratigut pinngortitaq inuuffigisariaqarparput.

Umiuneq pissutaarpiarluni Kalaallit Nunaannut umiarsuarmik ilaasunik angallassineq inerteqqutaalerpoq. Sikoqassutsimik kalerrisaarisarfittaarlutalu sineriammut tamarmut radiukkut sullissivik pilersinneqarpoq. Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni angalaneq timmisartumik ingerlanneqartariaqalerpoq, sakkortuumilli isumannaallisaaqqaarnikkut. Taamani pissutsinik pitsanngorsaataasut ullumikkut suli atorpagut, pitsanngorsaanerli sioqqullugu annaasaqarnikkut pilliutaasariaqarsimasut puigorajuttarlugit.

Ukiuni 50-ini qaangiuttuni umiarsuaq Hans Hedtoft umiuneralu annertuumik oqaluuserineqarlunilu allaaserineqarsimavoq, umiuneranulli tunuliaqutaasoq kingornagullu pisut Lars aamma Morten Halskovip atuakkiaatigut aatsaat taama annertutigisumik saqqummiunneqarlutik.

Kingornagut pisut ilagaat Grønlandsfondenip 1959-imeersup qimagaasunut ikiorsiissutigisai pillugit oqallinneq. Pissutsit taakku atuakkami maanna qulaajarneqarput. Neriutigaara atuagaq una anniaatigisimasanik eqqaasitsisuuqaluarluni nalornissutaasimasut ilaannik paasinarsisitsissasoq, taamaalillunilu qimagaasut anniaateqarneranni saammarsaataallunilu tuppallersaataassasoq.

Kiisalu minnerunngitsumik neriutigaara Hans Hedtoftip umiuneratigut ajunaartut eqqaamaneqarnissaannut eqqaaneqarnerisalu ataqqinartuunissaanut atuagaq ikorfartuutaassasoq. Eqqaaneqarnerat ataqqinartuuli.

Qujanaq.